

**Frederik
Begbede**

ZAPADNO OD SUNCA

BOOK

Knjiga **010**

Edicija **Zapadno od sunca**

FREDERIK BEGBEDE
LJUBAV TRAJE TRI GODINE

Naslov originala

FRÉDÉRIC BEIGBEDER

L'AMOUR DURE TROIS ANS

Copyright © Éditions Grasset, 1997.

Copyright © za srpsko izdanje Booka, 2011.

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

ZA IZDAVAČA

Ivan Bevc

Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Slanački put 128

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD S FRANCUSKOG

Vladimir D. Janković

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Agencija Tea Books

DIZAJN KORICA I PRELOM

Ivan Benussi

ŠTAMPA

DMD Štamparija

TIRAŽ

1500

Beograd, jun 2011.

Prvo izdanje

Ouvrage publié avec le concours du Ministère
français chargé de la culture – Centre National
du Livre.

Delo je objavljeno u saradnji s francuskim
Ministarstvom kulture – Nacionalnim centrom za
knjigu.

FREDERIK BEGBEDE

S FRANCUSKOG PREVEO
Vladimir D. Janković

BOOKA.

Kristini de Šastenje i Žan-Mišelu Begbedeu, bez kojih ova knjiga ne bi ugledala svetlost dana. (A ni ja.)

„Govorim sa autoritetom poraženoga.“

Skot Fildžerald

„Pa šta! Tako je! Nema tu šta da mrsimo! Stvari treba nazvati pravim imenima. Prvo voliš, a onda više ne voliš.“

Fransoaz Sagan

(Na jednoj večeri u njenom domu 1966, kojoj su prisustvovali Brižit Bardo i Bernar Frank)

I SPOJENI SUDOVI

1.

Vremenom čovek prestaje da voli

Ljubav je unapred izgubljena bitka.

U početku, sve je lepo, čak i vi sami. Ne sećate se da ste ikad bili tako zaljubljeni. Svaki dan donosi svoj lagani tovar čudâ. Niko na planeti Zemlji nikada nije spoznao takvo zadovoljstvo. Sreća je tu, i jednostavna je; ta sreća ima lice. Kosmos se osmehuje. Godinu dana vaš život biće niz sunčanih jutara, i vama je sunčano jutro čak i kad je snežno popodne. Pišete knjige o tome. A onda se venčate, što pre – zašto čovek da razmišlja kad je srećan? Od mozganja postaješ tužan; treba se prepustiti životu.

Druge godine stvari počinju da se menjaju. Postali ste nežni. Ponosite se saučesništvom koje se ukorenilo u svakodnevicu vašeg para. Ženu razumete „na mig“; sva sreća te ne morate dugo da je gledate da biste je razumeli. Ljudi na ulici misle od vaše žene da vam je sestra: to vam laska, ali i utiče na vas. Ljubav vodite sve ređe, i mislite da to nije razlog za zabrinutost. Ubeđeni ste da je svakim danom vaša ljubav sve čvršća, dok se zapravo iz dana u dan kraj vašeg sveta neumoljivo bliži. Branite ustanovu braka pred svojim drugarima neženjama koji više ne mogu da vas prepoznaju. A i vi sami, jeste li sigurni da sami sebe prepoznajete dok recitujete lekciju koju ste naučili napamet, uzdržavajući se da ne pogledate za mlađanim gospođicama za kojima se cela ulica okreće?

Treća je godina, i vi se više i ne uzdržavate da gledate za mlađanim gospođicama za kojima se svi okreću. Sa ženom više i ne razgovarate. Sate i sate provodite s njom u restoranu slušajući šta pričaju oni za susednim stolom. Izlazite sve češće zajedno: to

vam dođe kao opravdanje da se više ne tucate. Uskoro dolazi i onaj čas kad svoju ženu ne možete više da podnesete, ni jednu jedinu sekundu, jer zaljubili ste se u drugu. Samo u jednome se niste prevarili: život je, zaista, taj koji ima poslednju reč. Treća godina donosi jednu dobru i jednu lošu vest. Dobra vest: zgađena, žena vas ostavlja. Loša vest: počinjete novu knjigu.

2. Proslaviti razvod

Da biste dobro vozili kad se naljoskate, dovoljno je da dobro naciljate kad prolazite između zgrada. Mark Maronije gazi papučicu za gas, što za posledicu ima da njegov moped ubrza. Promiče između vozila, pridržavajući se za njih u prolazu. Automobili ablenđuju i trube kad se očese o njih, kao na gedžovanskim svadbama. Eto ironije: Maronije upravo proslavlja svoj razvod. Večeras je sebi zacrtao da dvaput obiđe pet mesta, i sad nema smisla gubiti vreme: pet mesta za jedno veče (Kastel-Buda-Bus-Kabare-Kraljica), pa i to je već samo po sebi naporno, a zamislite da još na svako od tih pet mesta u toku iste noći navratite dva puta!

On često izlazi sam. Džetseteri su usamljena bića izgubljena na pučini površnih poznanstava. Rukuju se s ljudima, i to ih umiruje. Svaki nov cmok u obraz predstavlja trofej. Džetseteri se prepuštaju iluziji o sopstvenoj važnosti dok pozdravljaju poznate ličnosti, makar oni sami ništa živo ne umeju da urade sa svojih deset prstiju. I uvek udese tako da posećuju isključivo izrazito bučna mesta, kako ni sa kim ne bi morali da pričaju. Slavlja su čoveku bogomdana da bi mogao da sakrije ono što mu je na pameti. Malo njih poznaje toliko sveta koliko Mark, a opet, malo je njih tako usamljeno.

Ali večerašnje slavlje nije kao druga slavlja. Pa ovo je žurka povodom njegovog razvoda! Ura! Za početak, častio je po jednu flašu na svakom mestu koje je posetio. Po svemu sudeći, ni iz jedne od tih flaša nije loše ni potegao.

Mark Maronije, pa ti si kralj noći, svi živi te obožavaju, kud god da kreneš, gazde noćnih klubova ljube te u usta, ulaziš preko

reda, dobiješ uvek najbolji sto, znaš tačno kako se kome zovu otac, majka, žena, dete, smeješ se na sve njihove viceve (naročito one najmanje smešne), i drogu ti besplatno daju, slike ti izlaze svuda bez ikakvog razloga, prosto čovek da ne poveruje kakav si uspeh u društvu postigao zahvaljujući nekolikim godinama stalnog izlaženja u mondenskim rubrikama! Kao neki paša! „Džetset svet“! Pa daj, reci, bogati, objasni mi, čoveče, zbog čega se to tvoja žena tako udaljila od tebe?

– Rastali smo se sporazumno – mrmlja Mark ulazeći u Bus. Pa dodaje:

– Anom sam se oženio zato što je bila anđeo – iz istog tog razloga smo se i razveli. Verovao sam da sam pronašao ljubav, a onda sam jednoga dana shvatio da je jedino što želim zapravo da pobegnem od te ljubavi.

Došô anđeo, prošô anđeo, tako se kaže kad se u društvu ćuti, i Mark menja temu:

– Jebem ti – poviče on najednom – dobre su ženske ovde, trebalo je da operem zube pre nego što sam izašao. Uh! Gospođice, lepi ste kao slika. Mogu li da vam pomognem da se skinete, ako biste izvoleli?

Takav vam je on, Mark Maronije: pravi se da je gadan lik ispod odela od glatkog somota, samo zato što se stidi da bude dobrodušan. Upravo je navršio trideset godina, a to vam je ono doba, ni tamo ni ovamo; prestar si da budeš mlad, premlad da budeš star. Mark čini sve da bi bio na visini sopstvene reputacije, da nikoga ne razočara. Sve nastojeći da napabirči što deblji pres-buk, vremenom je, malo-pomalo, postajao karikatura samoga sebe. Umara ga kad mora drugima da dokazuje da je fin, da je produhovljen, a da pritom sve vreme izigrava površnog pakosnika, držeći se, ono kao, razuzdano, što će reći – tuga da te uhvati kad ga vidiš. Jedino, stoga, sâm i može da bude kriv što kad najednom, nasred plesnog podijuma, uzvikne: „Jeeeee! Razveo sam seeeee!“ – niko ne prilazi da ga uteši. Jedino mu oni laserski snopovi proburaze srce, kao da su mačevi.

Kucnuo je, međutim, i čas kad i naizgled jednostavna operacija kao što je hod postaje preterano zahtevna. Mark, povodeći se, seda na moped. Noć je led-ledena. Pijan kô majka, Mark oseća kako mu suze liju niz obraze. Ma, to je sigurno od vetra. Očni kapci su mu i dalje postojani, kao mramorni. Kacigu ne nosi. Dolče vita, ono beše? More, kakav dolče vita? Kud li se denuo taj dolče vita? Previše je uspomena, previše toga što valja zaboraviti, a težak je to posao, kako sve to izbrisati iz glave, treba sad proživeti toliko novih lepih trenutaka da bi imao nečim da istisneš one stare.

Vraća se kod ortaka koji sede kod *Barona*, u Aveniji Marso. Šampanjca nema za džabe, a ni riba. Primera radi, ako hoćeš da spavaš s dve cice, to ti izađe na 6.000 frandži, dok jedna sama košta 3.000 franaka. Nema, znači, ni popusta. Hoće ribe keš; Mark izlazi, traži bankomat da dignu novac na karticu; ženske ga odvlače u hotel, skidaju se u taksiju, dudlaju mu naizmenično, on ih drži za glave i cima; u sobi se mažu nekom miomirisnom kremom, i on jebe jednu dok ova liže onu drugu; u jednom trenutku, pošto vidi da neće moći da svrši, on odglumi orgazam, a onda odlazi do kupatila da tamo, neprimetno, spusti prazan kurton u kantu za đubre.

Kući se vraća taksijem, u cik zore, kad ono:

*„Gorak je sad ukus alkohola
Od onog juče ne osta pola
Orkestar što odeću ne bira
Demode pomalo
O praznini života svira
Mog propalog.“*

(Kristof, *Lepi čudak*)

On donosi odluku da će, ubuduće, svaki put masturbirati pre nego što izađe u grad, čisto da ne bi pao u iskušenje da napravi neku glupost.

3.

Na plaži, napušten

Dobar dan svima, pisac ovde. Dobrodošli vi meni u moj mozak, i oprostite što smetam. Dosta je bilo varke: odlučio sam da postanem sâm svoj glavni lik. I inače, meni se nikad ništa strašno ne dešava. Niko ne gine oko mene. Primera radi, nikada nogom nisam kročio u Sarajevo. Moje drame odigravaju se u restoranima, u noćnim klubovima i stanovima sa štukaturama. Nešto najbolnije što me je zadesilo u poslednje vreme bilo je to da me nisu pozvali na reviju Džona Galijana. A onda, eto ti najednom, umirem od tuge. Sećam se vremena kad su svi moji drugovi pili, pa perioda kad su se svi drogirali, pa onda kad su se poženili, a sada prolazim kroz period kad se svi razvode, pre nego što će umreti. A sve to se događa na mestima inače prilično veselim, kao što je ovo, na Crvenom jedru, jednoj plaži u Sen Tropeu, gde je mnogo toplo, na šank se penju lumpenproleterske droce u bikiniju, plešu evrodens, a odozdo ih šibaju mlazom iz boce *kristal rederera* od 0,75 litara pre nego što će im polizati nozdrve. A oko mene na sve strane usiljeni osmesi. Dođe mi da se udavim u moru, ali gde god pogledam – ono džet-ski.

Kako li sam samo dozvolio da mi, evo do ovoga časa, razni prividi određuju kako ću živeti? Često se kaže da „treba sačuvati privid“. A ja kažem, kad vidite neke privide, obavezno ih pobijte, jer to je jedini način da se spasete.

4.

Najtužnije stvorenje koje sam ikad sreo

Zimi u Parizu ima mesta gde je hladnije nego drugde. Bada-va piješ žestinu, ovo ti je kao da ispod šanka bije vejavica. Nastupa ledeno doba. Drhte ljudi čak i u gomili.

Sve sam uradio kako treba: rođen u dobroj kući, školovao se prvo u Montenjevom liceju, pa u srednjoj školi *Luj Veliki*, zatim studirao na institutima gde su mi se putevi ukrštali sa sve samim inteligentnim ljudima koje sam pozivao na ples, pri čemu su neki od njih išli čak dotle da me zapošljavaju, a i oženio sam se najlepšom devojkom koju sam upoznao. Što li je ovde toliko hladno? U kom sam to tačno trenutku krenuo stranputicom? Jer nikada ja nisam tražio ništa više do da vama ugodim; da budem čovek na mestu nikada mi nije bilo toliko važno. A zašto i ja nisam imao prava na to, kad su toliki drugi imali? Zašto je meni, umesto jednostavne sreće čiji sam sjaj mogao da nazrem u daljini, jer toliko mi je bilo dato – zapalo ovo urušavanje, pritom tako komplikovano?

Ja sam mrtav čovek. Svakog jutra budim se s nepodnošljivom željom da spavam. Oblačim se u crno jer žalim za samim sobom. Nosim crninu za čovekom koji sam mogao da budem. Hodam ujednačenim korakom, i eto me u Ulici lepih umetnosti – istoj onoj ulici gde je, osim mene, umro i Oskar Vajld. Odem u restoran, pa ništa ne pojedem. Šefovi salâ se ljute kad vide da nisam ni pipnuo njihove specijalitete. Ali vi ste se toga već nagledali, zar ne, vi, mrtvi koji poslednje zalogaje glavnog jela gutate oblizujući

labrnju? Sve što popijem pijem isključivo naše srca. Prednost: brzo se napijem. Neprijatnost: čir na želucu.

Više se ne osmehujem. To sad već prevazilazi moje snage. Mrtav sam i pokopan. Neću imati dece. Mrtvi se ne razmnožavaju. Ja sam onaj mrtvac što se rukuje s ljudima po kafeima. Mrtav sam, ali prilično srdačan, i veoma zimogrožljiv. Smatram da sam najtužnija osoba koju sam ikada sreo.

Zimi, u Parizu, kad se živa u termometru spusti ispod nule, ljudsko biće oseća potrebu za lepo osvetljenim zadnjim salama noćnih klubova. Tamo, sakriven usred stada, može čovek konačno da drhti do mile volje.

5. **Rok upotrebe**

Može čovek da bude veliki, crnomanjast i da plače. Da bi u tome uspeo, dovoljno je da iznebuha otkrije kako ljubav, u stvari, traje tri godine. To je jedno od onih otkrića kakva ne bih poželeo ni najgorem neprijatelju – pri čemu sam dužan da napomenem da je ovo samo stilska figura, pošto ja najgoreg neprijatelja nemam. Snobovi nemaju neprijatelje, i zbog toga stalno govore loše o svima živima – pokušavaju neprijatelja da steknu.

Komarac poživi jedan dan, ruža – tri dana. Mačka trinaest godina, a ljubav tri. Tako je to. Prvo ide godina strasti, onda godina nežnosti i na kraju godina dosade.

Prve godine kažemo: „Ako me ostaviš, UBIĆU se.“

Druge godine kažemo: „Ako me ostaviš, patiću, ali ću se već nekako oporaviti.“

Treće godine kažemo: „Ako me ostaviš, otvaram šampanjac.“

Niko vas unapred neće opomenuti da ljubav traje tri godine. Ljubavna zavera i počiva na jednoj dobro čuvanoj tajni. Ubede vas, čak, da će ljubav trajati dok ste živi, a ona, ljubav, čisto hemijski gledano, ispari u roku od tri godine. Čitao sam o tome u jednom ženskom časopisu: ljubav je posledica kratkotrajne navale dopamina, noradrenalina, prolaktina, luliberina i ocitocina. Jedan mali molekul, feniletilamin (PEA), podstiče u nama osećanja radosti, ushićenja i euforije. Onaj grom što nas udari, to su, u stvari, samo neuroni limbičkog sistema koji su zadojeni PEA-om. Nežnost, to su vam endorfini (opijum za ljubavnike). Društvo vas obmanjuje: ono vam prodaje priču o velikoj ljubavi, iako je naučno dokazano da dejstvo navedenih hormona prestaje posle tri godine.

Statistika, uostalom, govori sama za sebe: jedna strast traje u proseku 317,5 dana (pitam se samo šta li se zbiva tokom onih poslednjih pola dana), a u Parizu se, od tri para koja sklope brak, dva razvedu u roku od tri godine posle svečane ceremonije venčanja. U demografskim godišnjacima Ujedinjenih nacija specijalisti za prebrojavanje postavljaju pitanja u vezi s razvodom braka stanovnicima šezdeset dve zemlje sveta, i tako još od 1947. godine. Većina razvoda odigra se u toku četvrte godine braka (što će reći da je brakorazvodna parnica pokrenuta krajem treće godine). „U Finskoj, u Rusiji, u Egiptu, u Južnoj Africi – stotine miliona muškaraca i žena obuhvaćenih istraživanjem OUN-a, ljudi koji govore različitim jezicima, bave se različitim zanimanjima, oblače se na različite načine, barataju različitim valutama, zapevaju različite molitve, boje se različitih demona, ljudi koji neguju nade i snove u beskrajno raznolikim vidovima... najčešće se razvode upravo posle navršene treće godine zajedničkog života.“ Nešto ovako banalno može još samo dodatno da unizi čoveka.

Tri godine! Statistika, biohemija, moj lični slučaj: ljubav uvek isto traje. Podudarnost koja uznemirava. Zašto baš tri godine, a ne, recimo, dve, ili četiri, ili šeststo? S moje tačke gledišta, to samo potvrđuje postojanje one tri etape koje često podvlače Stendal, Bart i Barbara Kartland: strast – nežnost – dosada, krug sačinjen iz tri dela, od kojih svaki traje po godinu dana. Dobijamo tako trougao koji po svetosti ne zaostaje za Svetim trojstvom.

Prve godine kupujemo nameštaj.

Druge godine pravimo novi razmeštaj.

Treće godine delimo nameštaj.

Sve je to sažeo Fere u pesmi „S vremenom čovek prestaje da voli“. Ma, kako se vi samo usuđujete da se merite sa žlezdama i neurotransmiterima koji će vas neizbežno ostaviti na cedilu, i to predviđenog dana u predviđeni sat? U najgorem slučaju, možemo diskutovati o pesnikovom lirskom pogledu na svet, ali ko digne glas protiv prirodnih nauka, protiv demografije – nema čemu da se nada.

6.

Na izmaku snaga

Kući sam se vratio u žalosnom stanju. Za boga miloga, kako je to jadno kad se čovek u mojim godinama prepušta takvim stanjima! Kult pijanstva, pa to iživiš u osamnaestoj! Kad ti je trideset, stvarno je bedno opijati se. Progutao sam polovinku ekstazija da bih mogao da se žvalavim s nepoznatima. Bez toga, previše sam stidljiv da bih bilo šta pokušao. Nemoguće je prebrojati devojke koje nikada nisam smarao isključivo iz straha da ću doživeti fi-jasko. Na tome moj šarm i počiva: nemam pojma da ga uopšte imam. U *Kraljici* sam sreo neke dve lepe plavuše, pijane, koje su mi gurale jezičine u uši, stvarajući mi tako stereo efekat klokotanja u glavi. Pitale su me:

– 'Oćemo kod tebe, ili kod nas?

Pošto sam im kolektivno odvalio žvaku (izujedao im sve četiri sise đuture), ponosno odgovorih:

– Vi kod sebe, ja kod sebe. Nemam kurtone, a sem toga, večeras slavim razvod, i bojim se da mi se ne bi digao.

Ni sâm ne znam kako nisam pao s mopeda, tek – vratio sam se nekako u svoj opusteli stan. Pesnica teskobe nemilosrdno me je tukla u želudac: prolazi dejstvo eksa. A šta će to meni? Što bi čovek uopšte provodio jedno veče bežeći od samoga sebe, ako će se na kraju te jurnjave naći na kućnoj adresi? U džepu mantila pronašao sam nešto malo kokaina što mi je ostalo u jednoj kovrti. Ušmrknuo sam čak i malo kraft papira. To će mi ublažiti čamotijnju. Ostalo mi je belog praha na vrhu nosa. Sad mi se više ne spava. Svanuo je novi dan, Francuska kreće u nove radne pobede. A za sve to vreme jedan neiživljeni pubertetlija satima i satima ležao

kao klada. Previše razvaljen da bih spavao, čitao ili pisao, zuriću u tavanicu i stezati zube. Tako sav rumen u licu, belog nosa, u ogleдалu susrećem klovna u negativu.

Danas neću na posao. Dičim se što sam odbio da učestvujem u biseksualnim orgijama dan posle razvoda. Sit sam devojaka s kojima uveče legneš, a onda te ujutro muka uhvati kad se pored njih probudiš.

Ne računajući ono kad ti iskipi mleko, teško je ovom svetu naići na većeg malera od mene.